

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

ORMAN FAKÜLTESİ
DERGİSİ

SERİ B. CİLT IX. SAYI II : 1959

IX. INTERNASYONAL BOTANİK KONGRESİ

Yazan

H. KAYACIK

1959 yılının 19 Ağustosunda Kanada'nın Montreal şehrinde toplanan kongre mahallî saat 16 da P. Molson Memorial Stadyumunda yapılan gayet sade bir seremoni ile açıldı. Başkan W. P. Thompson'ın açış nutkunda Kore, Çin Japonya'dan Kanada'ya, Skandinav memleketlerinden Şili, Arjantin'e kadar, dünyanın dört bir köşesinden gelen ve sayıları 3 bin'e ulaşan tabiat bilginlerinin bu kongreye üye olarak katıldığı anlaşılmıştır. Bu muhteşem toplantıda en az temsilcisi bulunan memleketlerden birisi de Türkiye idi. Kongreye ancak, Ankara Üniversitesinden Prof. Dr. H. Birand ile İstanbul Üniversitesinden ben olmak üzere, iki üye katılabılmıştır. Halbuki yakın komşularımız Yunanistan, Bulgaristan gibi küçük memleketlerin bile üye sayısı bizden fazla idi. Hattâ Sofya Üniversitesinin, aslında bir botanikçi olmayan, rektör'ü kongreye ailesi ile iştirak etmiş bulunuyordu.

Kongre 20 Ağustos sabahından itibaren Montreal ve McGill Üniversitelerinin muhtelif binalarındaki salon ve dersanelerde 16 seksiyon halinde çalışmalarına başlamıştır. Kongre tertip heyetine sunulan tebliğ sayısı bundan önceki kongrelerle kıyaslanamayacak kadar yüksek olduğundan, ancak muayyen bir zamana kadar yapılan müracaatlar nazarı itibara alınmak mecburiyetinde kalmıştır. Buna rağmen 10 günlük toplantıda sayıları yüzleri aşan tebliğ, simpozyum yer almıştır.

Toplantılar sabahları mahallî saat 9 dan 12 ye, öğleden sonra da 14 ten 16 ya kadar devam etmiştir. Her bir tebliğ için ancak 10-15 dakikalık bir zaman ayrılabilmiştir.

Normal seksiyon çalışmaları dışında botanikle ilgili olan bir çok International kurullar, boş zamanlardan faydalanarak kongreye katılmış

olan üyelerile toplantılar yapmışlardır. Yine bu ara zamanlarda ilmi maksatlar için hazırlanmış olan, bilhassa bitki coğrafyası ile ilgili, fevkalâde enteresan ve istifadeli flimler gösterilmiştir. Kış stadyomunda açılan kitap ve lâboratuvar âlet ve malzeme sergisi de kongre müddetince üyelerin istifadesine arz edilmiştir. Akşamları Montreal Üniversitesinde fransızca, McGill Üniversitesinde de ingilizce olmak üzere, saat 20 de başlayan umumî konferanslar verilmiştir.

Tertip Komitesi programda uzun ve kısa süreli ekskürsiyonlara da geniş ölçüde yer vermiştir. Nitekim kongre başlamadan çok önce, Kanada'nın Arktik bölgesi dahil, bir çok yerlere muhtelif seksiyonları ilgilediren ve süresi 4 ile 16 gün arasında değişen 17 ekskürsiyon hazırlanmıştır. Kongre esnasında 15 kadar çok faydalı günlük eksküsiyon da cumartesi, pazar tatillerine sıkıştırılmıştır. Hattâ kongreden sonra da Kanada dahilinde tekrar uzun süreli 14 gezi tertiplenmiştir.

Bu vesile ile şunu söylemek yerinde olur ki, kongre fevkalâde güzel organize edilmiştir. Bunda şüphesiz ki, tertip komitesine yardım ve yakın alâkalarını esirgemiyen her iki üniversite olmak üzere, resmî ve özel müesseselerin hissesi büyük olmuştur. Bu kabil dev kongreleri toplamak ancak her türlü geniş imkânlarla sahip olan büyük memleketlerin kotaracağı bir iş halini almıştır.

Yukardaki satırlarla panoromasını çizmeye çalıştığımız. IX. İnternasyonal Botanik Kongresinin 16 muhtelif seksiyon halinde 10 gün devam eden bu toplantısında bizi yakinen ilgilendiren Orman Botaniği seksiyonunun çalışmaları olmuştur.

Orman Botaniğinin müstakil bir seksiyon halini alması, bundan 8 yıl önce İsveç'te, Stokholm'de toplanan VII. İnternasyonal Botanik Kongresinde gerçekleşmiştir. 1954 de Paris'te toplanan VIII. Kongrenin 13. seksiyonunu teşkil etmiştir. Bu defaki toplantıda ise seksiyon numarası 14 idi.

20 Ağustos sabahı Amerikalı J. R. Hansbrough'ın başkanlığında 80 üyenin katılmasile toplanan Orman Botaniği seksiyonu ilk toplantısında orman ağaçlarında tahribat yapan zararlı mantarların fizyoloji ve ekolojisine ait simpozyum ve tebliğleri dinlemiştir.

İlk olarak Kanada'nın Toronto Üniversitesinden E. Jorgensen, Fomes annosus adındaki kök mantarı hakkında bilgi vermiş, İsveç'in Stokholm Araştırma Enstitüsünden E. Rennerfelt'de adı geçen mantarın bugünkü ve müstakbel durumu üzerinde, daha ziyade birinci konuşmayı tamamlayıcı, izahlarda bulunmuştur. Bunları Fitopatolojiye ait diğer 6 muhtelif konuşma takip etmiştir.

21 Ağustos'taki toplantıya W. R. Day Başkanlık etmiş, ilk konuşmayı Amerika'nın Durham'daki Duke Üniversitesinden P. J. Kramer yapmış, ağaç fizyolojisi üzerinde konuşmuştur.

22 Ağustos cumartesi günü Montreal şehrinin botanik bahçesi gezilmiş, 23 pazar günü de McGill Üniversitesine bağlı olan ve Montreal şehrine 20 mil mesafede bulunan Ziraat Fakültesi «Macdonald College» ziyaret edilmiştir. Sabahtan öğleye kadar bu müessesenin lâboratuvar ve tecrübe sahaları gruplar halinde dolaşmış, ilgililer tarafından burada yapılan araştırmalar hakkında verilen izahat dinlenmiştir. Öğleden sonra da College yakınındaki Morgan Arboretum gezilmiştir.

Bu Arboretum'u 1946 yılında Dr. W. H. Brittain kurmuştur. Halen burada, Kanada'da tabii olarak yetişen 150 ağaç türünden hemen hepsi gruplar halinde yetiştirilmektedir. Ayrıca bir de yapraklı ve iğne yapraklı, 36 muhtelif türün meydana getirdiği 390 acr tutarında tabii orman sahası vardır. Bu ormanda ziraatçı talebelere ormancılığın yetiştirme, kesme, taşıma, kıymetlendirme ilâ... gibi muhtelif faaliyetlerine ait bilgi verilmekte, ormanda yapılan çeşitli ameliyelerden bazılarında talebeler bizzat çalıştırılmaktadır. Bundan başka Arboretum'un 80 acr'lık bir ağaçlandırma sahası, ufak bir fidanlığı ile her yıl 300 - 500 galon şerbet alınan şeker akçe ağaçlığı (*Acer sacharum* March.) vardır. Bir Orman Fakültesi olarak biz henüz maalesef böyle bir arboratum'dan mahrum bulunuyoruz.

24 Ağustos pazartesi günü seksiyon iki grup halinde toplanmıştır. Bunlardan birinci grupta «Orman Florasının toprağın verimliliğinin azalmasıyla çöğalmasına tesiri» adlı simpozyum başta yer almıştır.

Seksiyonun 25 Ağustos salı günü üç grup halinde devam eden çalışması : Odun Anatomisi, kambiyon faaliyeti ve üretim konuları üzerinde toplanmıştır. Birinci grupta odunun anatomi ve fizyolojisi, diri odun ve öz odun münasebetleri incelenmiştir. İkinci grubun programında kambiyomla ilgili olarak, gece ısısının koniferlerde traheit boyuna ve odun sıklığına tesiri, yalancı akasya (*Robinia pseudoacacia* L.) gövdesinde iletim boru elemanları ile liflerin boy uzunluklarındaki değişmeler gibi enteresan konular yer almıştır. Üçüncü grupta ise orman ağaçlarının yetiştirilmesi ve islâhına ait problemler görüşülmüş, bunu üretme bakımından çiçek ekolojisi ve morfolojisile ilgili simpozyumlar takip etmiştir.

26 Ağustos çarşamba günü Orman Botaniği seksiyonu 11 No : lu fizyoloji seksiyonu ile müştereken toplanmış, canlı dokularda uzun mesafelere iletim simpozyumları dinlenmiştir.

27 Ağustos perşembe günü Mikorizlerle ilgili enteresan simpozyumlar yapılmıştır.

28 Ağustos cuma günü yine 11 No. lu fizyoloji seksiyonu ile müştereken «ağaç fizyolojisine ait problemler» üzerinde yapılan tebliğler dinlenmiştir.

Botanik ilmine ait çeşitli konuları her 4 yılda bir toplanarak binlerce üyesinin iştirakile simpozyum, tebliğ ve konferanslar halinde görüşen bu dev teşekkül, son toplantısını 29 Ağustos'ta yapmış, sade bir kapanış merasimi ile çalışmalarını sona erdirmiştir. Bugün bir mazi olan IX. Kongre'de bilim tarihinin unutulmaz sahifelerindeki yerini almıştır. Temennimiz, 4 yıl sonra tekrar toplanacak olan X. Uluslararası Botanik Kongresinde, Türkiye'nin muhtelif Üniversite ve Araştırma Müesseselerinden çok sayıda üyenin bu kongreye katılmasıdır.

10 gün gibi kısa bir zaman içersine sayısız denecek kadar çeşitli konuları sıkıştırmış olan bu kongrenin, dünyanın dört bir bucağından Montreal şehrine gelerek toplantıya katılan üyelere sağladığı kazanç, 10-15 dakikalık bir tebliğde bulunmaya, simpozyum ve konferansları dinlemeye inhisar etmemektedir. O, bir taraftan kendine has olan havasını tenefüs edebilmek bahtiyarlığına erişenlere, yeni bir çalışma enerjisi bahsederken, diğer taraftan da botanik ilminin mümtaz şahsiyet ve otoritelerini bu sahada yeni yetişenlere yakinen görüp tanımak imkânını da yaratmaktadır.